

Ε Πανελλήνιο ΣΥΝΕΔΡΙΟ

Εκπαίδευση & Πολιτισμός
στον 21ο αιώνα

13-14 Μαΐου
2023

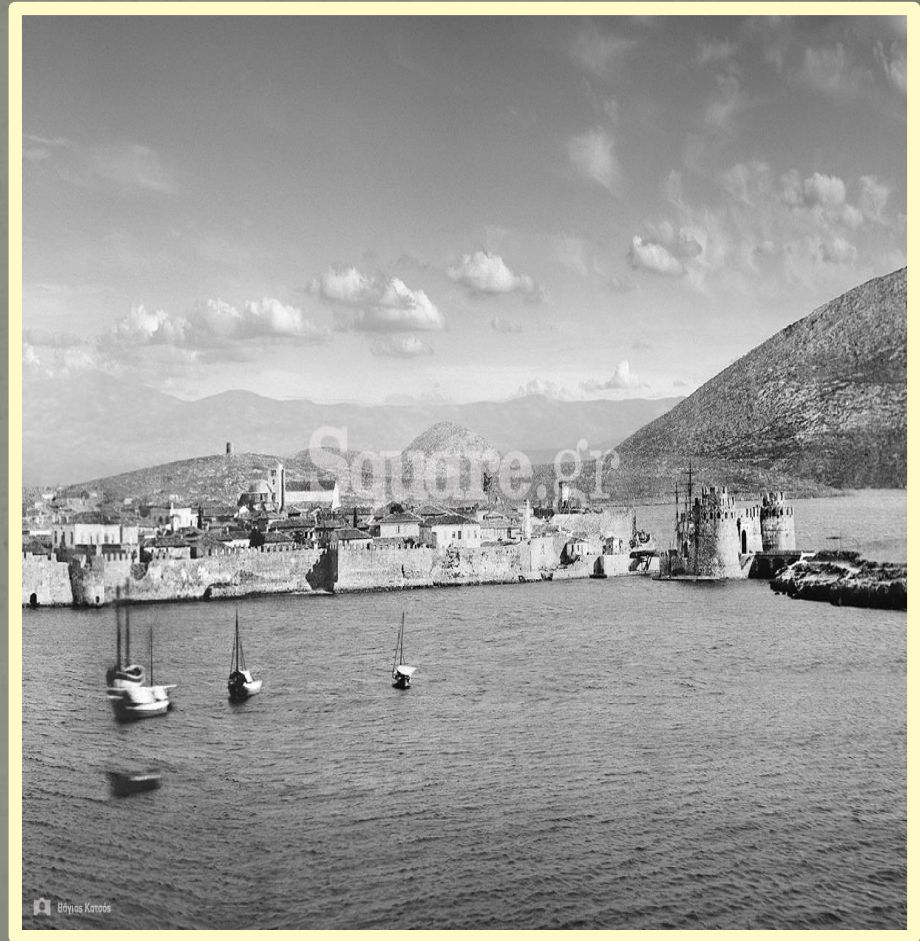
"Το Κάστρο του Ευρίπου ... στα χνάρια μια άλλης εποχής»
Πολυχρόνου Ζωή
Εκπαιδευτικός ΠΕ70-Διευθύντρια 10^{ου} Δημοτικού Σχολείου Χαλκίδας
zoirol64@gmail.com

«Το Κάστρο του Ευρίπου Στα
χινάρια μιας άλλης εποχής»

Κάστρο του Ευρίπου ή Φρούριο του Ευρίπου

Κάστρο του Ευρίπου ή Φρούριο του Ευρίπου ονομαζόταν το ενετικό κάστρο που βρισκόταν σε ένα νησάκι του πορθμού του Ευρίπου και συγκοινωνούσε με γέφυρες, τόσο με τη βοιωτική όσο και με την ευβοϊκή ακτή. Το Κάστρο καταστράφηκε το 1890, ώστε να διανοιχτεί το στενό του Ευρίπου, ενώ το νησάκι αποψιλώθηκε για να εκβαθύνει και να διαπλατυνθεί η διώρυγα 40 μ. πλάτος και 8 μ. βάθος. Σήμερα σώζονται μόνο οι ανάγλυφοι λέοντες που είχαν εντοιχίσει οι Ενετοί στο Κάστρο, οι οποίοι βρίσκονται στο Μουσείο του Καράμπαμπα και οι δυο βάσεις των στρογγυλών πύργων του που σώζονται στη βοιωτική ακτή, όπου στηρίζεται η σημερινή γέφυρα.

Το Κάστρο του Ευρίπου

Τα πρώτα έργα έγιναν κατά τον Πελοποννησιακό πόλεμο το 411 π.Χ και τα οποία συνεχίστηκαν κατά τους αιώνες και από τον Μέγα Αλέξανδρο και από τον Ιουστινιανό, ο οποίος έχτισε τετράγωνο φρούριο το 540 μ.Χ. στον βράχο, στη μέση του πορθμού. Το 1205, οι Σταυροφόροι της Δ' Σταυροφορίας και συγκεκριμένα ο Ιάκωβος Β' ντ' Αβέν επισκεύασε τις οχυρώσεις και έχτισε το φρούριο που αργότερα πέρασε στα χέρια των Ενετών. Όταν οι Τούρκοι κατέλαβαν τη Χαλκίδα, ενίσχυσαν το Κάστρο με νέο πύργο. (Βικιπαίδεια)

Νεγρεπόντε ή Νεγκροπόντε

Κατά την ενετική περίοδο (1204-1470), η Χαλκίδα πήρε το όνομα Νεγρεπόντε ή Νεγκροπόντε που σημαίνει «Μαύρη Γέφυρα, από την ξύλινη γέφυρα που έφτιαξαν οι Ενετοί για να ενώσουν την Εύβοια με τη Στερεά Ελλάδα. Το Νεγκροπόντε (Χαλκίδα) περιβαλλόταν από ένα ισχυρό και απόρθητο κάστρο, γνωστό με το όνομα Κάστρο της Χαλκίδας.

Η Άλωση της Χαλκίδας από τον Μωάμεθ Β΄ τον Πορθητή

Στις αρχές του καλοκαιριού του 1470, παρά τις έντονες προσπάθειες των Ενετών να αποτρέψουν την τουρκική απειλή, ο Μωάμεθ ο Β΄ ο Πορθητής, επικεφαλής μιας τεράστιας ναυτικής και χερσαίας δύναμης, πολιορκήσε το Κάστρο της Χαλκίδας, που το υπερασπίζονταν οι λίγοι αλλά και γενναίοι άνδρες του Ενετού Βαΐλου Πάολο Ερίτζο.

12 Ιουλίου 1470, η πτώση του Νεγρεπόντε και η σφαγή

Η 12^η Ιουλίου 1470 ήταν για τη Χαλκίδα η αποφράδα μέρα. Οι τουρκικές δυνάμεις, με μεγάλες απώλειες, κατάφεραν να κάμψουν την αντίσταση των λίγων πολιορκημένων Χαλκιδέων, του Ερίτζο και λυσσασμένες για εκδίκηση να μπουν στην πρωτεύουσα της Εύβοιας.

Οι Τούρκοι επιδόθηκαν σε καταστροφές, σφαγές και λεηλασίες. Όσοι κατέφυγαν στο Κάστρο του Ευρίπου σφαγιάστηκαν, παρά τη συμφωνία πως θα σώζονταν, αν παραδίνονταν. Ο ίδιος, ο Ενετός Βαΐλος, αφού βασανίστηκε, βρήκε φριχτό θάνατο με πριονισμό, δεμένος πάνω σε μια σανίδα.

Αγγελής Γοβιός (1780-1822)

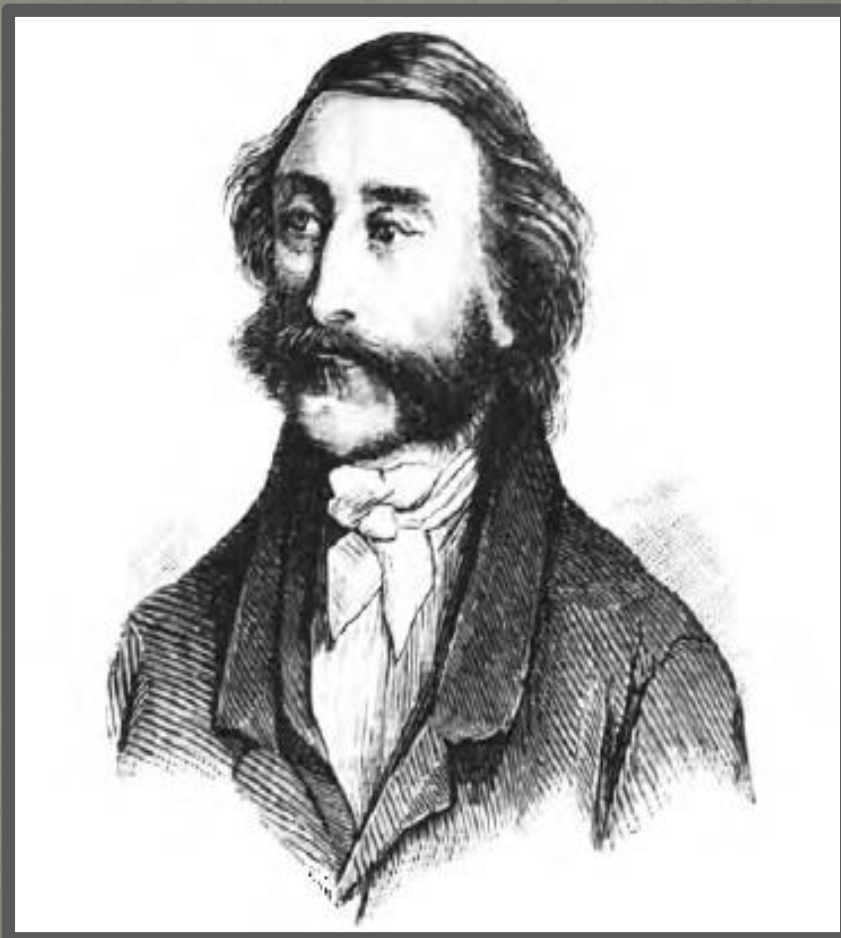

Με την έναρξη της Ελληνικής Επανάστασης, είχαμε και τις πρώτες επαναστατικές κινητοποιήσεις στην Εύβοια. Το καλοκαίρι του 1821, ο Αγγελής Γοβιός ανέλαβε την οργάνωση του αγώνα στην Εύβοια. Στις 15 Ιουλίου 1821, στη θέση Βρυσάκια των Ψαχνών, οι Ευβοείς κατάφεραν με την καθοδήγηση του Αγγελή Γοβιού να προκαλέσουν άτακτη υποχώρηση στις στρατιές του Ομέρ Βρυώνη και των Χαλκιδέων πασάδων και να τις καταδιώξει στο Κάστρο της Χαλκίδας, όπου κλείστηκαν περιμένοντας ενισχύσεις.

Τον Μάρτιο του 1826 η Επανάσταση στην Εύβοια τελείωσε οριστικά. Ολόκληρο το νησί παρέμεινε ερειπωμένο ως το 1833, όπου προσαρτήθηκε στο ελληνικό κράτος.

Ιάκωβος Ρίζος Νερουλός (1778-1849)

Στις 7 Απριλίου 1833 Κυριακή των Βαΐων 10 το πρωί, ο Έλληνας κυβερνητικός εκπρόσωπος Ιάκωβος Ρίζος (Νερουλός) παραλαμβάνει το Κάστρο του Ευρίπου από τον Χατζή Ισμαήλ Μπέη, εκπρόσωπο του Ομέρ πασά της Καρύστου, παρουσία του Γεωργίου Ψύλλα, πρώτου διοικητή της Εύβοιας και μετά από την απειλή του Άγγλου ναυάρχου Λάιονς ότι «εάν δεν παραδώσει εντός 24 ωρών το Φρούριο, θα κανονοβολήσει την πόλη». Κάτω από αυτή την απειλή και παρουσία πλήθος κόσμου, η παράδοση των κλειδιών του Κάστρου, σήμανε και τη Λευτεριά της Εύβοιας από τον τουρκικό ζυγό. (Καλέμης, 2003).

Σκοπός του Σεναρίου

Η πρόσκληση του Εθνικού Θεματικού Δικτύου Κάστρων του ΚΠΕ Μολάων Λακωνίας με δραστηριότητες για τα 200 χρόνια από την Ελληνική Επανάσταση του 1821, ήταν η αφορμή για την ενασχόληση των μαθητών της Δ' τάξης του 10^{ου} Δημοτικού Σχολείου Χαλκίδας με το Κάστρο του Ευρίπου. Σκοπός του σεναρίου είναι να γνωρίσουν οι μαθητές το Κάστρο του Ευρίπου, το ιστορικό πλαίσιο της εποχής, τη συμβολή του στην ανάπτυξη της πόλης της Χαλκίδας την περίοδο της ενετοκρατίας και της τουρκοκρατίας, να αναπτύξουν κριτική σκέψη, ιστορική μνήμη και συνείδηση, να επικοινωνήσουν, να εργαστούν ομαδικά, να καλλιεργήσουν ψηφιακές δεξιότητες.

Θεματολογία του Σεναρίου

Το θέμα του σεναρίου έχει σχέση με την τοπική ιστορία της πόλης μας, της Χαλκίδας και συγκεκριμένα με το Κάστρο του Ευρίπου. Η αξιοποίηση της τοπικής ιστορίας παρέχει παιδαγωγικά πλεονεκτήματα, διότι πέρα από την ιστορική γνώση που αποκομίζουν οι μαθητές, ωθούνται στην ερευνητική εργασία, στην ανάληψη πρωτοβουλιών, στην ανάπτυξη αισθήματος ευθύνης, στην εξαγωγή συμπερασμάτων, στη διατύπωση παρατηρήσεων, ενώ ενισχύεται το αίσθημα της ικανοποίησης μέσα από δημιουργικές δραστηριότητες (Ναχόπουλος, 2009).

Στόχοι του Σεναρίου

Σε επίπεδο γνώσεων:

- Να γνωρίσουν οι μαθητές ιστορικά γεγονότα των περιόδων της ενετοκρατίας και της τουρκοκρατίας της πόλης, της Χαλκίδας.
- Να αποκτήσουν γνώσεις για το Κάστρο του Ευρίπου και τη συνεισφορά του στην πολιτιστική, κοινωνική, οικονομική ανάπτυξη της πόλης της Χαλκίδας κατά την ενετική περίοδο και την περίοδο της τουρκοκρατίας.

Σε επίπεδο στάσεων/συναισθημάτων:

- Να ενδυναμώσουν την παρατηρητικότητά τους, να ενεργοποιήσουν την κριτική και δημιουργική τους σκέψη.
- Να προωθήσουν την ενεργό συμμετοχή, τη συνεργατικότητα, την ομαδικότητα.
- Να εκφράσουν σκέψεις και συναισθήματα που τους προκαλεί η παρατήρηση εικόνων του Κάστρου του Ευρίπου.
- Να εκτιμήσουν τη συμβολή του Κάστρου του Ευρίπου στην ιστορία του τόπου τους.
- Να διαμορφώσουν θετική στάση απέναντι σε ψηφιακά εκπαιδευτικά παιχνίδια WEB 2.0.

Σε επίπεδο δεξιοτήτων:

Να εξοικειωθούν με τη χρήση ψηφιακών εκπαιδευτικών παιχνιδιών WEB 2.0, απαραίτητων για την υλοποίηση ενός σεναρίου με θέμα σχετικό με την τοπική τους ιστορία.

Μεθοδολογία

- Η μέθοδος που εφαρμόζεται είναι η ομαδοσυνεργατική. Οι μαθητές χωρισμένοι σε ομάδες, ως μικροί ερευνητές, συγκεντρώνουν στοιχεία για το Κάστρο (γεωγραφική θέση, ιστορικά στοιχεία, γραπτά κείμενα, χάρτες, χαρακτηριστικά, γκραβούρες, φωτογραφικό υλικό, θρύλους, μύθους, παραδόσεις), παρακολουθούν βίντεο, συμπληρώνουν φύλλα εργασίας, συγγράφουν μια μικρή ιστορία, δημιουργούν μια παρουσίαση. Με την ομαδοσυνεργατική μέθοδο, οι μαθητές εργάζονται ομαδικά κι αναπτύσσουν αποτελεσματικά δεξιότητες και στάσεις επικοινωνίας και συνεργασίας (Ματσαγγούρας, 2000).
- Ο ρόλος του δασκάλου είναι καθοδηγητικός, συμβουλευτικός, διευκολυντικός, συντονιστικός.
- Το σενάριο αυτό υλοποιείται με τη σύγχρονη μέθοδο διδασκαλίας εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στην πλατφόρμα webex και την ασύγχρονη μέθοδο διδασκαλίας στην ηλεκτρονική τάξη e-class.

Πορεία Διδασκαλίας

Φάση 1. Ενεργοποίηση κατά τη διάρκεια αναμονής, έναρξη επικοινωνίας (webex: 15')

Η αφόρμηση πραγματοποιείται με δύο εικόνες. Ζητάμε από τους μαθητές να παρατηρήσουν προσεχτικά τις εικόνες και να μας πουν τι βλέπουν. Στη συνέχεια τους ζητάμε να εντοπίσουν ομοιότητες και διαφορές. Οι περισσότεροι μαθητές αναγνωρίζουν τη Γέφυρα του Ευρίπου στα σημερινά χρόνια και την παλαιότερη εποχή και διαπιστώνουν ότι υπάρχουν σημαντικές διαφορές, κυρίως όμως εντοπίζουν την ύπαρξη ενός κάστρου, το Κάστρο του Ευρίπου, που δεν υπάρχει σήμερα.

Φάση 2. Παρουσίαση στόχων-Ανάδειξη αρχικών ιδεών (webex: 15')

- Παρουσιάζουμε έναν εννοιολογικό χάρτη με τους στόχους του σεναρίου. Ρωτάμε τους μαθητές, τι γνωρίζουν για το Κάστρο και τη Γέφυρα του Ευρίπου. Μέσα από καταιγισμό ιδεών αναδεικνύονται οι προϋπάρχουσες γνώσεις των μαθητών.

Το Κάστρο του Ευρίπου

Φάση 3. Δραστηριότητες διδασκαλίας (webex:60')

Με το λογισμικό power point παρουσιάζουμε το ιστορικό πλαίσιο της ενετικής περιόδου (1204-1470) και του ενετικού κάστρου, με έμφαση στην πολιορκία του Νεγκροπόντε από τον Μωάμεθ Β΄ τον Πορθητή και την άλωση της πόλης από τους Τούρκους το 1470, καθώς και της περιόδου της τουρκοκρατίας (1470-1833) μέχρι την απελευθέρωση της Χαλκίδας και όλης της Εύβοιας από τον τουρκικό ζυγό. Στη συνέχεια παρακολουθούμε ένα βίντεο με την [παλιά Χαλκίδα](#).

Χωρίζουμε τους μαθητές σε έξι ομάδες των τριών ατόμων. Η κάθε ομάδα εργάζεται σε ένα θέμα και το παρουσιάζει στις άλλες ομάδες. Η αποστολή των εργασιών γίνεται μέσω της πλατφόρμας e-class.

Η 1^η Ομάδα καλείται να βρει στοιχεία για το Φαινόμενο του [Πορθμού του Ευρίπου](#). Με το λογισμικό Google Earth εντοπίζει τη [Γέφυρα του Ευρίπου](#). Στην πόλη μας συμβαίνει ένα φαινόμενο που όμοιό του δε συμβαίνει πουθενά. Τα ρεύματα του Ευρίπου τρέχουν έξι ώρες από Βορρά προς Νότο, ηρεμούν για ένα διάστημα 8-10 λεπτών και μετά τρέχουν από Νότο προς Βορρά. Η ιδιόμορφη αυτή ροή των ρευμάτων οφείλεται στη σελήνη.

Η 2^η Ομάδα συγκεντρώνει ιστορικά στοιχεία για το [Κάστρο του Ευρίπου](#) (γεωγραφική θέση, κατασκευή, χρήση, γραπτά κείμενα, χάρτες, γκραβούρες, χαρακτηριστικά, φωτογραφικό υλικό).

Η 3^η Ομάδα αναλαμβάνει να καταγράψει ιστορικά γεγονότα που σχετίζονται με το [Κάστρο του Ευρίπου](#) την περίοδο της ενετοκρατίας (Άλωση της πόλης –τέλος του Ενετού Βαΐλου Πάολο Ερίτζο).

Η 4^η Ομάδα αναζητά ιστορικά στοιχεία την περίοδο της τουρκοκρατίας (Αγγελής Γοβιός).

Η 5^η Ομάδα συλλέγει παραδοσιακά δημοτικά τραγούδια σχετικά με τον Ευρίπο και τον Αγγελή Γοβιό.

Η 6^η Ομάδα βρίσκει μύθους, θρύλους, παραδόσεις και δημιουργεί τη δική της μυθοϊστορία.

Οι ομάδες ολοκληρώνουν τις εργασίες τους και τις ανεβάζουν στην ηλεκτρονική τάξη e-class.

Δίνουμε σε κάθε ομάδα από ένα Φύλλο Εργασίας. Η κάθε ομάδα συμπληρώνει το Φύλλο Εργασίας, συζητάει τα ευρήματά της κι εξάγονται συμπεράσματα.

Ακολουθεί συζήτηση για τη συνεισφορά του Κάστρου του Ευρίπου στην κοινωνική, οικονομική και πολιτιστική ζωή του τόπου τους.

Φάση 4. Δραστηριότητες εμπέδωσης (e-class: 30')

Οι μαθητές με τη βοήθεια του δασκάλου δημιουργούν:

- πάζλ
- κολλάζ
- παιχνίδι με όμοια ζευγάρια
- παρουσίαση με θέμα: «Το Κάστρο του Ευρίπου»

https://docs.google.com/presentation/d/1S58V-TDuj_YNVKZowbU3WaBxJRxzuv7v/edit?usp=sharing&oid=104017212204701373422&rtpof=true&sd=true
(αντιγραφή και επικόλληση)

Το Κάστρο στον Πορθμό του Ευρίπου

Φύλλο Εργασίας 1

• Παρατηρήστε προσεχτικά την εικόνα. Περιγράψτε το Κάστρο, τη Γέφυρα και ότι άλλο βλέπετε γύρω του.

• Στην εικόνα βλέπετε κι ένα αντικείμενο που έχει διασωθεί.

• Πού είχε τοποθετηθεί τότε και πού βρίσκεται σήμερα;

• Για ποιο λόγο πιστεύετε ότι οι αρχές γκρέμισαν το Κάστρο;

Η Γέφυρα του Ευρίπου ανοιχτή

Φύλλο Εργασίας 2

- Περιγράψτε το Κάστρο και τη Γέφυρα του Ευρίπου.
- Τι περιμένουν οι άνθρωποι στην ακτή; Πού θέλουν να πάνε;
- Υπάρχει κοινό σημείο με τη σημερινή Γέφυρα;
- Πώς θα ήταν η πόλη της Χαλκίδας, αν υπήρχε το Κάστρο του Ευρίπου σήμερα;

Το Κάστρο και η Γέφυρα του Ευρίπου

Φύλλο Εργασίας 3

- Τι παρουσιάζει η εικόνα; Να κάνετε μια περιγραφή του Κάστρου του Ευρίπου και της Γέφυρας.
- Πού βρίσκονται οι άνθρωποι; Πού νομίζετε ότι πηγαίνουν;
- Υπάρχει κάποια ομοιότητα με τη σημερινή Γέφυρα του Ευρίπου;
- Γιατί πιστεύετε ότι έχτισαν το Κάστρο σε αυτή τη θέση;

Χαλκίδα-Το Κάστρο του Ευρίπου

Φύλλο Εργασίας 4

- Τι παρατηρείτε στη συγκεκριμένη εικόνα;
- Τι περιμένει ο κόσμος στην ακτή;
- Πού πιστεύετε ότι θέλουν να πάνε;
- Γιατί πιστεύετε ότι χτίστηκε το Κάστρο του Ευρίπου στο συγκεκριμένο μέρος;

Το Κάστρο του Ευρίπου

Φύλλο Εργασίας 5

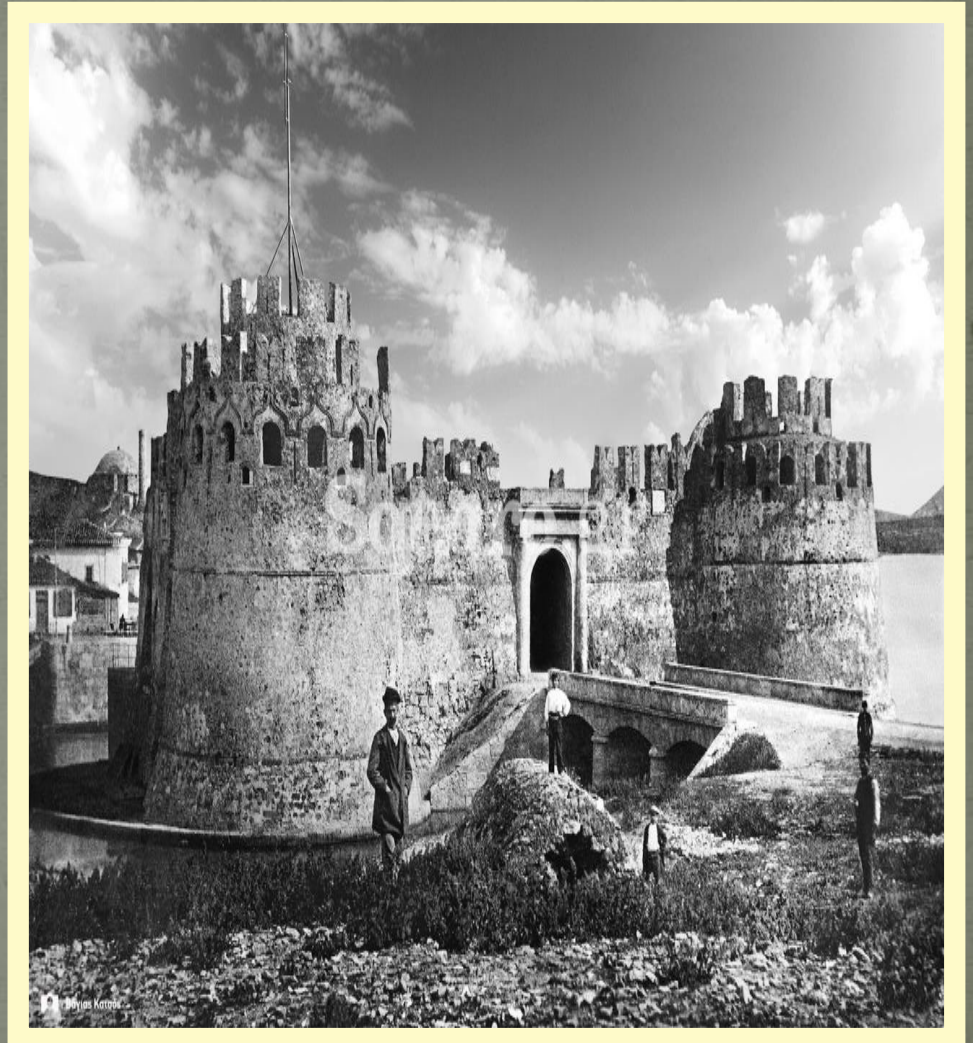

- Παρατηρήστε την εικόνα. Από ποια μεριά είναι το Κάστρο του Ευρίπου; Θα σας βοηθήσει το βάθος της εικόνας.
- Τι κάνουν οι άνθρωποι;
- Τι μπορεί να συζητάνε;
- Θα θέλατε να υπήρχε το Κάστρο του Ευρίπου σήμερα και γιατί;

Το Κάστρο του Ευρίπου

Φύλλο Εργασίας 6

- Παρατηρήστε την εικόνα. Από ποια μεριά είναι το Κάστρο του Ευρίπου;
- Περιγράψτε τη Γέφυρα. Σε τι διαφέρει από τη Γέφυρα στις προηγούμενες εικόνες;
- Τι σκέφτονται οι άνθρωποι που βλέπετε;
- Πιστεύετε ότι ήταν λάθος η κατεδάφιση του Κάστρου του Ευρίπου; Ποια είναι η γνώμη σας;

Αξιολόγηση

- Με τη διαγνωστική αξιολόγηση αξιολογείται η προϋπάρχουσα γνώση των μαθητών.
- Η διαμορφωτική αξιολόγηση διεξάγεται κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας, όπου αξιολογείται η παρατήρηση, η συμμετοχή, η επικοινωνία και η συνεργασία των μαθητών μέσα στην ομάδα.
- Η τελική αξιολόγηση διενεργείται με συζήτηση (τι άρεσε στους μαθητές, τι δεν άρεσε, τι δυσκολίες αντιμετώπισαν) και η ετεροαξιολόγηση που διενεργείται μεταξύ των ομάδων εργασίας.

Συμπεράσματα

- Οι μαθητές έδειξαν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για το συγκεκριμένο θέμα διότι σχετίζεται με την τοπική τους ιστορία.
- Οι στόχοι της δράσης επιτεύχθηκαν σε μεγάλο βαθμό.
- Οι μαθητές, ως μικροί ερευνητές, συμμετείχαν ενεργά στην ανακάλυψη της ιστορικής γνώσης με ανάληψη πρωτοβουλιών, συνεργατικότητα, συμμετοχικότητα, ομαδικότητα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ-ΔΙΚΤΥΟΓΡΑΦΙΑ (1)

Καλέμης, Α. (2003). «Μια φορά κι έναν καιρό εκεί στην Εύβοια...: Η ιστορία της Εύβοιας για μικρά και μεγάλα παιδιά». Αθήνα: Κίνητρο..

Ματσαγγούρας, Η. (2000). Η ομαδοσυνεργατική διδασκαλία: «Γιατί», «Πώς», «Πότε» και «για Ποιους». Στο Διήμερο Επιστημονικό Συμπόσιο: «Η εφαρμογή της ομαδοσυνεργατικής διδασκαλίας-Τάσεις και εφαρμογές», Θεσσαλονίκη 8-9 Δεκεμβρίου 2000.

Ναχόπουλος, Ν. (2009). Η τοπική ιστορία στο Δημοτικό Σχολείο: Στάσεις των δασκάλων στον Ν. Πιερίας. Πανεπιστήμιο Αιγαίου.

[Google Earth](#) Παλαιά Γέφυρα Ευρίπου

<http://photodentro.edu.gr/aggregator/lo/photodentro-aggregatedcontent-8526-3626> Χαλκίδα, ο Πορθμός του Ευρίπου, 1835

<http://photodentro.edu.gr/aggregator/lo/photodentro-aggregatedcontent-8526-4343>

Πόλη και Φρούριο Νεγκροπόντε (Χαλκίδας)

<http://photodentro.edu.gr/cultural/r/8526/6348> Η κατάληψη της Χαλκίδας από τους Οθωμανούς (1470).

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ-ΔΙΚΤΥΟΓΡΑΦΙΑ (2)

<https://www.square.gr/to-agnosto-castrum-pontis-tis-xalkidas/13002>

<https://video.link/w/MKjkd> Γνωρίζουμε το Φαινόμενο του Ευρίπου

<https://video.link/w/Woekd> Του Αγγελή Γοβιού

<https://video.link/w/qh1kd> Μια κόρη από την Εύριπου

<https://video.link/w/IUnkd> Παλιά Χαλκίδα

<https://www.jigsawplanet.com/?rc=play&pid=3922845a9d62> Το Κάστρο του Ευρίπου

<https://learningapps.org/view24773168> Το θρυλικό Κάστρο του Ευρίπου

~~<https://i.imgur.com/VPCYFaY.jpg> Το θρυλικό Κάστρο του Ευρίπου~~

https://docs.google.com/presentation/d/1S58V-TDuj_YNVKZowbU3WaBxJRxzuv7v/edit?usp=sharing&oid=104017212204701373422&rtpof=true&sd=true Το Κάστρο του Ευρίπου